

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

เรื่อง การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน : กรณีผู้ต้องชำระเงิน เสียชีวิต อำนาจในการสืบหาทรัพย์สิน ระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การมีคำสั่งให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับ ทางปกครอง ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการยึด การอายัด และการขาย ทอดตลาดทรัพย์สิน

กรมศุลกากรได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๕๐๓/๑๓๗๐๓ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอรื้อปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับเอกสารที่ส่งมาภายหลังด้วยแล้ว สรุปข้อเท็จจริงได้ ดังนี้

กรมศุลกากรได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ออกคำสั่งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๔๓ คำสั่ง ให้เจ้าหน้าที่ กรมศุลกากรจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๑๘ ราย ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเป็นเหตุให้ราชการเสียหาย และมีเจ้าหน้าที่บางรายไม่ยินยอม ชำระค่าสินไหมทดแทน กรมศุลกากรจึงได้ดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึด หรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๕๕ อย่างไรก็ตาม วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีผลต่อการใช้อำนาจบังคับ ทางปกครองของหน่วยงานของรัฐและกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับ ทางปกครอง ดังนั้น เพื่อให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองของกรมศุลกากรเป็นไปโดยถูกต้อง ตามกฎหมาย กรมศุลกากรจึงขอหารือปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวด ๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ในกรณีดังต่อไปนี้

๑. กรณีที่กรมศุลกากรได้มีคำสั่ง ที่ ๒๑๗/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ ให้นาย ส. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ปรากฏว่านาย ส. ได้เสียชีวิตไปแล้วเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ก่อนที่กรมศุลกากรจะมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จึงมีปัญหาว่า กรมศุลกากรจะอาศัย อำนาจตามมาตรา ๖๓/๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อใช้มาตรการ บังคับทางปกครองกับทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกของนาย ส. ได้หรือไม่ อย่างไร

๒. กรณีที่กรมศุลกากรได้มีคำสั่ง ลับ ที่ ๔๘/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕ ให้นาย ส. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ต่อมา นาย ส. ได้เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ ซึ่งนาย ส. มีนาง ธ. เป็นทายาทผู้รับมรดก กรมศุลกากรจึงมีหนังสือ ที่ กค ๐๕๐๓(๗)/๗๕๕ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑ แจ้งนาง ธ. ให้ปฏิบัติตามคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่นาง ธ. มิได้ชำระเงิน

กรมศุลกากรจึงยื่นฟ้องนาง ธ. เป็นคดีต่อศาลปกครองกลาง เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๑๙/๒๕๖๒ ก่อนวันที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ จะมีผลใช้บังคับ จึงมีปัญหาว่า กรมศุลกากรจะอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๓/๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไป โดยถือว่านาง ธ. ทายาทผู้รับมรดก เป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้หรือไม่ หากดำเนินการได้ จะมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สินของนาง ธ. ได้เพียงไม่เกินทรัพย์สินมรดกหรือไม่ และต้องแจ้งมาตรการบังคับทางปกครองและใช้มาตรการบังคับทางปกครองภายในอายุความมรดกหรือไม่ อย่างไร และหากกรมศุลกากรได้ฟ้องนาง ธ. เป็นคดีต่อศาลปกครองกลางแล้ว จะถือเป็นกรณีที่กรมศุลกากรฟ้องคดีต่อศาลให้มีการชำระเงินตามคำสั่งทางปกครอง ซึ่งหากศาลได้รับฟ้องคดีแล้ว จะมีผลเป็นการห้ามมิให้กรมศุลกากรใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือไม่ และหากต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาให้นาง ธ. ชดใช้เงิน จะเป็นผลห้ามมิให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาใช้บังคับตามที่กำหนดในมาตรา ๖๓/๖ วรรคหนึ่งหรือไม่ อย่างไร

๓. กรณีที่กรมศุลกากรได้มีคำสั่ง ลับ ที่ ๔/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ให้นาย ย. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และต่อมากรมศุลกากรได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และข้อ ๑ (๒) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับข้อ ๔ แห่งระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ ออกคำสั่งที่ ๓๗๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ แต่งตั้งเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่ง ที่ ๑๐๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐ และต่อมาได้ออกคำสั่ง ที่ ๑๐๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ประกอบกับประกาศกรมศุลกากร ที่ ๒๖/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ให้ยึดที่ดินสองแปลงและรถจักรยานยนต์จำนวนสามคันของนาย ย. ซึ่งกรมศุลกากรได้แจ้งคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้นาย ย. ทราบแล้วในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๐ และเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้แจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสงขลาและขนส่งจังหวัดสงขลา ทราบคำสั่งและประกาศยึดที่ดินดังกล่าวและให้ระงับการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว อย่างไรก็ตาม เจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สินยังไม่ได้ดำเนินการปิดประกาศยึดทรัพย์สินไว้ที่ดินและรถยนต์ที่ได้ยึดไว้ และยังไม่ได้นำที่กราบการยึดและจัดทำบัญชีทรัพย์สินตามข้อ ๒๖ (๑) (๒) แห่งระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ นอกจากนี้ ยังมีกรณีอื่น ๆ ที่อธิบดีกรมศุลกากรได้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้ยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และแต่งตั้งเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยอาศัยอำนาจตามระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ ภายหลังพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับแล้ว จึงมีปัญหาว่า ภายหลังพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับแล้ว ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๗ วรรคสาม อธิบดีกรมศุลกากรจะเป็นผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้ยึดหรืออายัดและขายทอดตลาด

ทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้หรือไม่ และจะแต่งตั้งเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ ได้หรือไม่ และหากเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้แต่งตั้งไว้ตามระเบียบดังกล่าวได้ดำเนินการเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามระเบียบฯ ไปส่วนหนึ่งแล้ว จะยังคงมีอำนาจดำเนินการในส่วนที่เหลือต่อไปจนแล้วเสร็จหรือไม่ อย่างไร

๔. กรณีที่กรมศุลกากรได้ออกคำสั่ง ที่ ๒๘๓/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ และคำสั่ง ที่ ๓๑๒/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่ง ที่ ๓๑๓/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๘ และคำสั่ง ที่ ๑๕๙/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ให้นาย บ. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวน ๘,๐๕๕,๒๔๒.๒๕ บาท (ไม่รวมดอกเบี้ยตามกฎหมาย) ซึ่งนาย บ. ได้อุทธรณ์และฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้แย้งคำสั่งทุกคำสั่ง ต่อมาศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษา ในคดีหมายเลขแดงที่ อ.๙๓๒/๒๕๔๘ อ.๑๒๘๑/๒๕๔๘ และ อ.๕๑๓/๒๕๖๑ ให้เพิกถอนคำสั่ง ของกรมศุลกากรแต่ละคำสั่งบางส่วน ให้นาย บ. เหลือความรับผิดจำนวน ๒,๘๑๙,๓๓๔.๗๘ บาท ซึ่งกรณีนี้เมื่อนับระยะเวลาการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่ ออกคำสั่งให้ชำระเงิน ได้ครบกำหนดระยะเวลาในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไปแล้วตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ แต่หากนับระยะเวลาการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ให้เจ้าหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายใน สิบปีนับแต่วันที่คำสั่งเป็นที่สุด กรณีจะครบกำหนดเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในปี ๒๕๖๘ หรือ ๒๕๗๑ แล้วแต่กรณี จึงมีปัญหาว่า กรมศุลกากรจะยังคงมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ของนาย บ. ได้อีกหรือไม่

๕. กรณีที่กรมศุลกากรได้ออกคำสั่ง ที่ ๓๗/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ และคำสั่ง ที่ ๕๖/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ให้นาย ส. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวน ๑๔๗,๘๕๒.๖๓ บาท (ไม่รวมดอกเบี้ยตามกฎหมาย) ซึ่งนาย ส. ได้อุทธรณ์และฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง ได้แย้งทั้งสองคำสั่ง ต่อมานาย ส. ถึงแก่ความตายและไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดมีคำขอเข้ามาแทนที่ ผู้ฟ้องคดี ศาลปกครองกลางจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี จะถือได้หรือไม่ว่าวันที่ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี เป็นวันที่คำสั่งให้ชำระเงินเป็นที่สุดตามมาตรา ๖๓/๘ วรรคสอง (๓) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ และเป็นวันเริ่มนับระยะเวลาสิบปีในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ใน บังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

๖. กรณีที่มาตรา ๖๓/๑๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจทำหนังสือสอบถาม หน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง แต่เนื่องจาก บางกรณีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้ดำเนินการโอนทรัพย์สินที่เป็นของตนให้แก่ คู่สมรส บุตร บิดา มารดา หรือบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอาจพิสูจน์ได้ว่าเป็นการฉ้อฉลต่อหน่วยงานของรัฐ ในฐานะเจ้าหน้าที่ จึงมีปัญหาว่าเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๖๓/๑๐ (๑) ดังกล่าวสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรส บุตร บิดา มารดา

หรือบุคคลอื่น ๆ ที่อาจได้รับโอนทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้หรือไม่
อย่างไร ทั้งกรณีบุคคลผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังมีชีวิตอยู่และกรณีของบุคคล
ที่เสียชีวิตแล้ว

๗. ภายหลังพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒
มีผลใช้บังคับแล้ว ยังไม่มีกฎหมายกระทรวงตามมาตรา ๖๓/๑๒ ที่กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับ
การยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน อธิบดีกรมศุลกากรจะมีคำสั่งให้นำระเบียบ
กรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ มาใช้ได้หรือไม่ หากไม่อาจนำระเบียบดังกล่าว
มาใช้ได้ จะถือเป็นกรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด
และการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ ซึ่งกรมศุลกากรสามารถนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามที่กำหนดในมาตรา ๖๓/๑๒ วรรคหนึ่งได้หรือไม่ และหาก
กรมศุลกากรไม่อาจอนุโลมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ได้ จะมีขั้นตอน
และวิธีปฏิบัติในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินอย่างไร

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ได้พิจารณาข้อหารือของกรมศุลกากร
โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย
ที่ต้องพิจารณารวมเจ็ดประเด็น โดยมีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีที่กรมศุลกากรได้มีคำสั่งให้นาย ส. ขตใช้ค่าสินไหมทดแทน
เมื่อปี ๒๕๔๙ แต่ปรากฏว่านาย ส. ได้เสียชีวิตไปแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ ก่อนที่กรมศุลกากรจะมีคำสั่ง
ให้ขตใช้ค่าสินไหมทดแทน กรมศุลกากรจะอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๓/๔ แห่งพระราชบัญญัติ
วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ
ทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทายาทผู้รับมรดกหรือ
ผู้จัดการมรดกของนาย ส. ได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นว่า โดยที่มาตรา ๖๓/๔ วรรคหนึ่ง
แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ บัญญัติว่า ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

“มาตรา ๖๓/๔ ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย
ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดก
หรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองนั้น

ในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตาย ให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครอง
ไปยังทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี โดยให้ระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง
เริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกได้รับแจ้ง เมื่อปรากฏว่า

(๑) ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายก่อนสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์การใช้
มาตรการบังคับทางปกครองและไม่ได้ยื่นอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

(๒) ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายหลังสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์การใช้
มาตรการบังคับทางปกครองและไม่ได้ยื่นอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เนื่องจากมีพฤติการณ์ที่จำเป็น
อันมิได้เกิดจากความผิดของผู้นั้น

ในกรณีที่เป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่นิติบุคคลใด หากนิติบุคคลนั้นสิ้นสภาพ
โอนกิจการ หรือควบรวมกิจการ ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครอง
ไปยังผู้ชำระบัญชี หรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควบรวมกิจการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ โดยไม่ต้อง
ออกคำสั่งทางปกครองใหม่แก่บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวอีก และให้นำหลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาในการอุทธรณ์
ตามวรรคสองมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

แก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตายให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยให้ถือว่า ทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงใช้บังคับกับกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินและมีบุคคลผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินอันอาจถูกใช้มาตรการบังคับทางปกครองอยู่แล้ว แต่ต่อมาบุคคลนั้นได้ถึงแก่ความตาย ทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกของบุคคลนั้นจึงเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองแทนที่บุคคลที่ถึงแก่ความตาย กรณีตามข้อหาข้อนี้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า นาย ส. ได้ถึงแก่ความตายก่อนที่กรมศุลกากรจะออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน นาย ส. ย่อมไม่อาจอยู่ในบังคับของคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและมาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งดังกล่าวได้ และทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกของนาย ส. ก็ไม่อาจเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้เช่นกัน ดังนั้น กรมศุลกากรจึงไม่อาจอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๓/๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เพื่อใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกของนาย ส. แต่ต้องใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลโดยฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ทั้งนี้ ตามแนวทางที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) เคยให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๔๒๐/๒๕๕๑^๒ แต่อย่างไรก็ดี คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีข้อสังเกตว่าการใช้สิทธิเรียกร้องฟ้องคดีมรดกในกรณีนี้ต้องคำนึงถึงอายุความมรดกด้วย

ประเด็นที่สอง กรณีที่กรมศุลกากรได้มีคำสั่งให้นาย ส. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อปี ๒๕๕๕ แต่ต่อมานาย ส. ได้เสียชีวิตในปี ๒๕๕๙ ซึ่งนาย ส. มีนาง ธ. เป็นทายาทผู้รับมรดก กรมศุลกากรจะอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๓/๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไป โดยถือว่านาง ธ. เป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้หรือไม่ หากดำเนินการได้ จะมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สินของนาง ธ. ได้เพียงไม่เกินทรัพย์มรดกหรือไม่ และต้องแจ้งมาตรการบังคับทางปกครองและใช้มาตรการบังคับทางปกครองภายในอายุความมรดกหรือไม่ อย่างไร และการที่กรมศุลกากรได้ฟ้องนาง ธ. เป็นคดีต่อศาลปกครองกลางแล้ว จะถือเป็นกรณีที่กรมศุลกากรฟ้องคดีต่อศาลให้มีการชำระเงินตามคำสั่งทางปกครอง ซึ่งหากศาลได้รับฟ้องคดีแล้ว จะมีผลเป็นการห้ามมิให้กรมศุลกากรใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือไม่ และหากต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาให้นาง ธ. ชดใช้เงิน จะมีผลเป็นการห้ามมิให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาใช้บังคับตามที่กำหนดในมาตรา ๖๓/๖ วรรคหนึ่ง หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นว่า เมื่อกรมศุลกากรได้ออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในขณะที่นาย ส. ยังมีชีวิตอยู่ นาย ส. จึงเป็นผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองอันอาจถูกใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ ต่อมาเมื่อนาย ส. ถึงแก่ความตาย ความรับผิดชอบ

^๒บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติและกรมโยธาธิการและผังเมือง ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๕/๕๓๕ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ของนาย ส. ในการชำระเงินยืมเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทตามมาตรา ๑๕๙^๓ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๖๐๐^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรมศุลกากรจึงอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๖๓/๔^๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เพื่อใช้มาตรการบังคับทางปกครอง กับทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกของนาย ส. โดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของทายาทผู้รับมรดก หรือทรัพย์สินของผู้ตายที่ผู้จัดการมรดกจัดการหรือดูแลออกขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าสินไหม ทดแทนได้ แต่ทั้งนี้ไม่เกินมูลค่าหรือราคาทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดได้แก่ตนตามนัยมาตรา ๑๖๐๑^๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองย่อมไม่อยู่ในบังคับต้อง กระทำภายในอายุความมรดกตามมาตรา ๑๗๕๔^๗ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องโดยฟ้องคดีต่อศาล ดังที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้วินิจฉัยเป็นแนวทางไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๓๔๖/๒๕๖๐^๘ แต่มีระยะเวลาดำเนินการยึดหรืออายัด ทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดตามมาตรา ๖๓/๘^๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ อย่างไรก็ตาม โดยที่กรณีนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า กรมศุลกากรได้ฟ้องนาง ธ. ทายาทผู้รับมรดกของนาย ส. ต่อศาลปกครองกลางขอให้มีคำพิพากษา

^๓มาตรา ๑๕๙ เมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท

ทายาทอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกได้แต่โดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

^๔มาตรา ๑๖๐๐ ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กองมรดกของผู้ตาย ได้แก่ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้

^๕โปรตุเกสเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๖มาตรา ๑๖๐๑ ทายาทไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดได้แก่ตน

^๗มาตรา ๑๗๕๔ ห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดกเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตายหรือนับแต่ เมื่อทายาทโดยธรรมได้รู้หรือควรรู้ถึงความตายของเจ้ามรดก

คดีฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรม มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อผู้รับพินัยกรรม ได้รู้หรือควรรู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๙๓/๒๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อ เจ้ามรดกมีกำหนดอายุความยาวกว่าหนึ่งปี มิให้เจ้าหนี้นั้นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ หรือควรรู้ถึงความตายของเจ้ามรดก

ถึงอย่างไรก็ดี สิทธิเรียกร้องตามที่เข้ามาในวรรคก่อน ๆ นั้น มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย

^๘บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทายาท ของเจ้าหนี้ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๑๓/๑๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^๙มาตรา ๖๓/๘ หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด

คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล ภายในระยะเวลาการฟ้องคดี

(๓) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว

หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงิน ครบถ้วน และล่วงพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติมอีกมิได้

การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับ ทางปกครองที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งเพื่อชำระเงิน รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง ให้กระทำได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาดังกล่าว

ให้นาง ธ. ชดใช้เงิน และศาลปกครองกลางได้รับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้ว ดังนั้น กรมศุลกากรจึงไม่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินกับนาง ธ. ได้อีก เว้นแต่ต่อมาจะได้มีการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความเพราะเหตุอื่น แต่หากกรมศุลกากรได้ดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไปแล้วก่อนที่ศาลจะรับฟ้องคดี กรมศุลกากรอาจดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองในส่วนนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้ตามมาตรา ๖๓/๖^{๑๐} วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้นาง ธ. ชดใช้เงิน แล้วนาง ธ. ไม่ยินยอมชดใช้ การบังคับให้นาง ธ. ชดใช้เงินย่อมเป็นการบังคับตามคำพิพากษาของศาล ไม่อยู่ภายใต้บังคับหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ตามมาตรา ๖๓/๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

ประเด็นที่สาม กรณีที่กรมศุลกากรได้มีคำสั่งให้นาย ย. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และต่อมากรมศุลกากรได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และข้อ ๑ (๒) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับข้อ ๔ แห่งระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ ออกคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สินและคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินของนาย ย. รวมทั้งยังมีกรณีอื่น ๆ ที่อธิบดีกรมศุลกากรได้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้ยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และแต่งตั้งเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยอาศัยอำนาจตามระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ ภายหลังพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับแล้วนั้น ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๗ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ อธิบดีกรมศุลกากรจะเป็นผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้ยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้หรือไม่ และจะแต่งตั้งเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยอาศัยอำนาจตามระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ ได้หรือไม่ และหากเจ้าพนักงานยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้แต่งตั้งไว้ตามระเบียบดังกล่าวได้ดำเนินการเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามระเบียบไปส่วนหนึ่งแล้ว จะยังคงมีอำนาจดำเนินการในส่วนที่เหลือต่อไปจนแล้วเสร็จได้หรือไม่ อย่างไร

^{๑๐}มาตรา ๖๓/๖ บทบัญญัติในหมวดนี้มีให้ใช้บังคับกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ฟ้องคดีต่อศาลและศาลได้มีคำพิพากษาให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้ว

เมื่อศาลได้รับฟ้องคดีตามวรรคหนึ่งไว้แล้ว ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามส่วนที่ ๒ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และส่วนที่ ๓ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เว้นแต่จะได้มีการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความเพราะเหตุอื่น ทั้งนี้ ไม่กระทบต่อการดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่ศาลได้รับฟ้องคดี และให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองในส่วนนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จ

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นว่า โดยที่มาตรา ๖๓/๗^{๑๑} วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่ง ใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง ประกอบกับมาตรา ๙^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้บรรดาฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ จนกว่าจะมีฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ดังนั้น ในช่วงเวลาที่ยังไม่มี การออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๖๓/๗ วรรคสาม ที่กำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับ ทางปกครอง กฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในมาตรา ๕๗^{๑๓} วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสั่งยึด หรืออายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นกฎกระทรวงที่กำหนดหลักการในทำนองเดียวกันไว้ จึงยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป อธิบดีกรมศุลกากรในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองให้เจ้าหน้าที่ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จึงเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สิน

^{๑๑}มาตรา ๖๓/๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้ว ไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลา ที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง เพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป

เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับ ทางปกครอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

^{๑๒}มาตรา ๙ บรรดาฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับ ต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกกฎตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้นายกรัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

^{๑๓}มาตรา ๕๗ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ผู้ใดชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้อง ครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติ ตามคำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระ เงินให้ครบถ้วน

วิธีการยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนผู้มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตามข้อ ๑ (๒)^{๑๔} ประกอบกับข้อ ๒^{๑๕} แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) โดยในคำสั่งดังกล่าวสามารถกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ได้บังคับบัญชาที่จะเป็นผู้ปฏิบัติการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ด้วยได้ และแม้ว่าปัจจุบันจะมีการประกาศใช้กฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นกฎกระทรวงฉบับใหม่ที่จะออกตามความในมาตรา ๖๓/๗^{๑๖} วรรคสาม แล้ว แต่บรรดาคำสั่งของกรมศุลกากรที่ให้ดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองที่ออกตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ก็ยังคงมีผลใช้ได้ต่อไป แต่การยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในคำสั่งจะต้องดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองฯ ใช้บังคับตามที่กำหนดในข้อ ๖^{๑๗} แห่งกฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ หรือหากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วต่อไป

ประเด็นที่สี่ กรณีที่กรมศุลกากรได้ออกคำสั่งให้นาย บ. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อปี ๒๕๔๘ แต่ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งของกรมศุลกากรบางส่วนในปี ๒๕๕๘ และปี ๒๕๖๑ ซึ่งหากนับระยะเวลาการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ให้เจ้าหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งเป็นที่สุด จะครบกำหนดเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในปี ๒๕๖๘ หรือปี ๒๕๗๑ แล้วแต่กรณี กรมศุลกากรจะยังคงมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนาย บ. ได้อีกหรือไม่

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นว่า ก่อนที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ จะประกาศใช้บังคับนั้น ในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน มาตรา ๕๗^{๑๘} วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้นำวิธีการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาปฏิบัติโดยอนุโลม จึงต้องนำอายุความการบังคับคดี

^{๑๔}ข้อ ๑ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้อยู่ใต้บังคับของคำสั่งทางปกครอง ให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑.ล

๑.ล

(๒) อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดของกรมหรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม แล้วแต่กรณี

๑.ล

๑.ล

^{๑๕}ข้อ ๒ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามข้อ ๑ เป็นผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวแล้วแต่กรณี เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง

^{๑๖}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๑, ข้างต้น

^{๑๗}ข้อ ๖ บรรดาคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้อยู่ใต้บังคับของคำสั่งทางปกครองที่ได้ออกโดยชอบตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎกระทรวงนี้ และให้ดำเนินการยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อไปได้ แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

^{๑๘}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๓, ข้างต้น

ตามมาตรา ๒๗๑^{๑๙} แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการบังคับทางปกครอง คือ ต้องดำเนินการบังคับให้เสร็จสิ้นภายในสิบปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐออกคำสั่งให้ชำระเงิน ตามที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ให้ความเห็นเป็นแนวทางไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๔๙๔/๒๕๔๕^{๒๐} แต่ต่อมาพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ได้ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองที่ใช้บังคับอยู่เดิมและกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองขึ้นใหม่ รวมทั้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาในการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยมาตรา ๖๓/๘^{๒๑} แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา ๖๓/๘ ดังกล่าวจะเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่อาจนำมาใช้บังคับกับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินที่ได้ออกก่อนวันที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ จะมีผลใช้บังคับ ดังที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๔๙๖/๒๕๖๒^{๒๒} แต่หลักเกณฑ์ใหม่เกี่ยวกับระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามบทบัญญัตินี้ ย่อมนำมาใช้ได้เฉพาะกรณีคำสั่งทางปกครองที่ยังไม่ล่วงพ้นระยะเวลาสิบปีเต็มในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในวันที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ กล่าวคือ ต้องเป็นคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินที่ออกมาแล้วไม่เกินสิบปีในวันดังกล่าว กรณีตามข้อหาข้อนี้เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า กรมศุลกากรได้ออกคำสั่ง ที่ ๒๘๓/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ และคำสั่ง ที่ ๓๑๒/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๘ ให้นาย บ. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนระยะเวลาสิบปีในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนาย บ. จึงครบกำหนดไปแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ภายหลังครบกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว กรมศุลกากรย่อมไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนาย บ. ได้อีกต่อไป แม้ต่อมาจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมาตรา ๖๓/๘ วรรคหนึ่ง กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด แต่หลักเกณฑ์ใหม่ดังกล่าวก็ไม่อาจนำมาใช้กับคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนรายนาย บ. ได้ เนื่องจากล่วงเลยระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนาย บ. ไปแล้ว

^{๑๙}มาตรา ๒๗๑ ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

^{๒๐}บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือข้อกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการบังคับทางปกครอง ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๖๐๖/๔๘๑ ลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๕ ถึงสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

^{๒๑}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๙, ข้างต้น

^{๒๒}บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง ระยะเวลาการใช้มาตรการบังคับทางปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าตำหนัก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๑๑/๒๑๓ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๒ ถึงองค์การบริหารส่วนตำบลท่าตำหนัก

และเมื่อกรมศุลกากรไม่อาจดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้อีกต่อไปแล้ว ก็ย่อมไม่มีสิทธิยื่นคำขอต่อศาลให้ออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินแทนตามมาตรา ๖๓/๑๕^{๒๓} แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้เช่นกัน

ประเด็นที่ห้า กรณีที่กรมศุลกากรได้ออกคำสั่งให้นาย ส. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งนาย ส. ได้อุทธรณ์และฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลางโต้แย้งคำสั่ง ต่อมานาย ส. ถึงแก่ความตาย และไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดมีคำขอเข้ามาแทนที่ผู้ฟ้องคดี ศาลปกครองกลางจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีจะถือได้หรือไม่ว่าวันที่ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเป็นวันที่คำสั่งให้ชำระเงินเป็นที่สุดตามมาตรา ๖๓/๘วรรคสอง (๓) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และเป็นวันเริ่มนับระยะเวลาสิบปีในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นว่า เมื่อคำสั่งกรมศุลกากรที่ให้นาย ส. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ออกมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นเวลาเกินสิบปีนับแต่วันที่ทำการคำสั่งแล้ว จึงพ้นกำหนดระยะเวลาที่กรมศุลกากรจะทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนาย ส. ได้ แม้ต่อมาจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ก็หาไม่ผลทำให้ระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่สิ้นสุดไปแล้วนั้นขยายออกไปได้

ประเด็นที่หก เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจตามมาตรา ๖๓/๑๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไข

^{๒๓}มาตรา ๖๓/๑๕ ในกรณีที่มีการบังคับให้ชำระเงินและคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินประสงค์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด เพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองนั้น โดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังมีได้ชำระตามคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานของรัฐยังไม่ได้บังคับทางปกครองหรือได้ดำเนินการบังคับทางปกครองแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินหรือได้รับชำระเงินไม่ครบถ้วน

เมื่อหน่วยงานของรัฐยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่าคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว ให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐติดต่อกับกรมบังคับคดี พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองทราบว่าศาลได้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีแล้ว

เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาลมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดหรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับการบังคับคดี และเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี

กรณีคำขอซึ่งอาจยื่นต่อศาลได้มากกว่าหนึ่งศาล ไม่ว่าจะเป็นเพราะภูมิลำเนาของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองก็ดี เพราะที่ตั้งของทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองก็ดี หรือเพราะมีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหลายคนในมูลหนี้ที่เกี่ยวข้องกันก็ดี จะยื่นคำขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็

หน่วยงานของรัฐตามมาตรา นี้ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ในการมีหนังสือสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรส บุตร บิดา หรือมารดา ของบุคคลผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอาจได้รับโอนทรัพย์สินจากผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหรือไม่ อย่างไร ทั้งกรณีบุคคลผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังมีชีวิตอยู่และกรณีของบุคคลที่เสียชีวิตแล้ว

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นว่า โดยที่มาตรา ๖๓/๑๐^{๒๔} วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจทำหนังสือสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล กรณีจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด ไม่อาจตีความในทางขยายความให้รวมถึงการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรส บุตร บิดา มารดา หรือบุคคลอื่น ๆ ที่อาจได้รับโอนทรัพย์สินจากผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้ ดังนั้น กรมศุลกากรจึงไม่มีอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวที่จะทำหนังสือสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่มีใช้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้ อย่างไรก็ดี หากเป็นกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้ถึงแก่ความตาย และผู้นั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ย่อมถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๔^{๒๕} แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กรมศุลกากรจึงมีอำนาจตามมาตรา ๖๓/๑๐ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่จะทำหนังสือสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของทายาทผู้รับมรดกหรือทรัพย์สินของผู้ตายที่ผู้จัดการมรดกจัดการหรือดูแลได้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกินกว่ามูลค่าหรือราคาทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดได้แก่ตน ส่วนกรณีที่ผู้ต้องชดใช้เงินได้ถึงแก่ความตายก่อนที่กรมศุลกากรจะออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กรมศุลกากรย่อมต้องใช้สิทธิเรียกร้องกับทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกโดยวิธีการฟ้องคดีต่อศาล ไม่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๔ ได้

^{๒๔}มาตรา ๖๓/๑๐ เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจ

(๑) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๒) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระวังการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หน่วยงานตาม (๑) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (๑) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่เหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา

^{๒๕}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

กรมศุลกากรจึงไม่มีอำนาจตามมาตรา ๖๓/๑๐ วรรคหนึ่ง (๑) ที่จะทำหนังสือสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของทายาทผู้รับมรดกหรือทรัพย์สินของผู้ตายที่ผู้จัดการมรดกจัดการหรือดูแล

ประเด็นที่เจ็ด ภายหลังพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับแล้ว ยังไม่มีกฎกระทรวงตามมาตรา ๖๓/๑๒ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน อธิบดีกรมศุลกากรจะมีคำสั่งให้นาระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ มาใช้ได้หรือไม่ หากไม่อาจนาระเบียบดังกล่าวมาใช้ได้ จะถือเป็นกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ ซึ่งกรมศุลกากรสามารถนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามที่กำหนดในมาตรา ๖๓/๑๒ วรรคหนึ่ง ได้หรือไม่ และหากกรมศุลกากรไม่อาจอนุโลมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ได้ จะมีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินอย่างไร

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นว่า โดยที่มาตรา ๖๓/๑๒^{๒๖} แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดว่าขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดเรื่องใดไว้ ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น เมื่อยังไม่มีกรออกกฎกระทรวงตามความในมาตราดังกล่าว ย่อมต้องถือเป็นกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ การยึดหรืออายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินจึงย่อมนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมได้ และเมื่อปรากฏว่าระเบียบกรมศุลกากรว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองฯ มีเนื้อหาสาระเป็นการอนุโลมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับกับการบังคับทางปกครอง กรมศุลกากรจึงสามารถนาระเบียบดังกล่าวมาใช้ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีกฎกระทรวงได้

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม ๒๕๖๓

^{๒๖}มาตรา ๖๓/๑๒ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดเรื่องใดไว้ ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่า

(๑) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน

(๒) ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๓) อำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดี เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง เจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง